



Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Majoros Barna*

Cím: *Jubilál a budai „magán”
déljelző*

Forrás: *A Mai Nap*

Bp.
(Hely)

1942. IV. 9.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

529

Hely

Idő

„1942”

Személy

16 JUBILÁL A BUDAI „MAGÁN” DÉLJELZŐ!

Igen sok látogatója van a Toldy Ferenc reáliskola 75 éves ágyucskájának

Késett, mert rossz volt a puszkapor!

Igen előkelő látogatói vannak mostanában a híres budai Toldy Ferenc Reáliskolának. A kacskaringós utakon ismert közéleti előkelőségek — csaknem kivétel nélkül öreg urak — kapaszkodnak fel a Toldy Ferenc-utcaába, hogy az iskolaépület második emeletén, az egyik Pest felé néző erkélyen, tekintetükkel megsimogassák a „déljelző ágyu“-t. Az immár világhírű ágyucska ugyanis, amely meteorológiai műszer-ritkaságzámba megy, ezekben a napokban 75 éves.

A Toldy Ferenc-utcai reáliskolában végzett egész sor politikai előkelőség: kiváló mérnökök, vegyészek, katonák. A Kormányzóhelyettes Ur is innen került a műegyetemre. Érthető tehát, ha az iskola ágyucskája, amely minden délben pontosan 12 órakor, amikor a fizikaszertár őre és a pedellus elsütik, hogy a délet jelezzék, a háromnegyedszázados évforduló alkalmából nevezetesszámba megy és igen sok embernek eszébe jut.

Az ágyuval 1867-ben jelezték először a déli pontos időt. Ezt megelőzőleg a gellérthegyi Citadellában működő meteorológiai intézet műszerei közé tartozott. Amikor feloszlatták az intézetet és a műszereket Bécsbe vittek, az ágyu is az osztrák fővárosba került. Később a Toldy Ferenc reáliskola tudós igazgatója, Schmelz Guidó szerezte meg az intézet részére. Azóta is a délet jelzi, még hozzá 1883 óta a középeurópai délet.

Az ágyunak és a vele való déljelzésnek ma már a rádió és a postai pontos időjelzőszolgálat óta nincs szerepe és csak a hagyományokból él. Az első fizikatanár, aki elsütötte, Vídich Károly volt, jelenleg Horváth Elemér fizikatanár kezeli.

Az ágyu-időközben sok bonyodalomnak került a középpontjába. A kommunizmus alatt nem adtak a használatára engedélyt. Ez alatt az idő

alatt nem jelezték vele a délet. Később viszont rosszminőségű löszert utaltak ki a déljelző ágyuhoz. Többször esüförtököt mondott. Előfordult az is, hogy ötször-hatször meg kellett tölteni egymásután. Mire elsütötték, már öt-hat perccel elmúlt dél. Azok a budaiak, akik a környékben laktak és chhez igazították az óráikat, bizonyára fejüket csóválták ilyenkor és szidták a zsebrájukat, karórájukat és falórájukat, hogy naponként ilyen sokat késik. A nyugalomba helyezés veszélye fenyegette már az ágyut... 1936-ban egyszerűen törölték a főváros költségvetéséből a fenntartási költséget. Akkoriban ugyanazok a magasrangú urak, akik ma, a 75 éves évforduló alkalmából meglátogatják, járták ki, hogy az ágyu tovább szolgálhasson.

Nem igazodik a rádió után!

Ha Budapestre külföldi pedagógus látogat el, okvetlenül megnézi a Toldy Ferenc-utcai déljelző ágyut. Fő nevezetessége még ma is — dicséretére váljék —, hogy nem igazodik sem a rádió után, sem a harangozás után sem a postai pontosidő után! Külőr készülék tartozik hozzá, amely mutatja a délet. Természetesen néhány

segédkönyvre is szükség van, így az ágyut kezelő fizikaszakos tanár egyik adatforrása a mindennapi déljelzéshez a Berliner Astronomische Jahrbuch és a Stella Almanach.

Ezeknek a táblázatai és egy kisebb távcső segítségével állapítják meg a „budai kiságyu” részére önállóan a délet.

Érdekes még az is, hogy ez az ágyu Magyarország második déljelző készülméke.

Az első, a korábban Európa többi meteorológiai állomásán is divatos léggömb volt. Napoként délben hosszú zsinóron léggömböt eresztettek fel, amely messzire ellátzott. A léggömböt egy perccig hagyták fenn a levegőben.

Nem volna teljes az évforduló alkalmából a beszámoló, ha nem írnanék meg azt is, hogy az ágyucska fenntartási költsége nevezetesen kevés. Évenként 350 pengő. Idetartozik még az is, hogy gondosan tisztogatják, minden alkatrésze kitünő állapotban van és nemcsak, hogy minden csavarjában épségben halad a jubileumi századik év felé, hanem a szakértők véleménye szerint könnyen megérheti a kétszázadik évét is!

Majoros Barna.